

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	26 มิ.ย. 2556	23	8117	5

ความเชื่อในการสร้าง “เือน” ของคนล้านนา

มีคำในภาษาเหนือที่ใช้เรียกคนของหมู่บ้านที่เกิดจากการกวาดต้อน
เชลยมาว่า “ข้าปลายหอกงาช้าง” อันหมายถึงคนที่ถูกกองทัพกวาดต้อน
มาตั้งถิ่นฐานใหม่ ในสมัยพระเจ้ากาวิละแห่งนครลำปางขับไล่พม่าออกไป เข้า
ยึดครองเชียงใหม่และก่อตั้งหมู่บ้านในเขตรอบนอกเมืองขึ้นเพื่อให้ชาวไทเขิน
ไทลื้อ ไทใหญ่ และชนเผ่าต่าง ๆ ได้เข้ามาเป็นไพร่พลเมือง

ในการตั้งบ้านเรือนของชาวล้านนา เรื่องสำคัญประการหนึ่งนอกจาก
การอิงแอบวิถีชีวิตแบบเกษตรกรรมแล้ว ชาวล้านนามีความรู้ในการหา
แหล่งน้ำเพื่อใช้กิน ดังนั้นเราจะพบว่าเกือบทุกบ้านของชาวล้านนามี
การขุดบ่อน้ำเพื่อใช้ในการบริโภค

การสร้างบ้านเรือนของคนล้านนานอกจากจะสัมพันธ์กับธรรมชาติ
การเกษตรและวิถีชีวิตผู้คนแล้ว ยังเกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อในการสร้าง
บ้านซึ่งมีอยู่ทุกท้องถิ่น แต่ละแห่งมีพิธีการ ความคิด ความเชื่อถื้อมีทั้ง
เหมือนกันและแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีความเชื่อต่อพระเจ้า ผีสง เทวดา
แหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แผ่นดิน สายน้ำ ทางลม ฯลฯ ซึ่งมีอิทธิพล
ต่อชีวิตประจำวันของชาวบ้านอย่างแนบแน่น เมื่อจะกระทำสิ่งใดที่เห็นว่า
สำคัญกับความสุขความเจริญ ก็ต้องหาอุบายมาปิดเป่าหรือป้องกัน

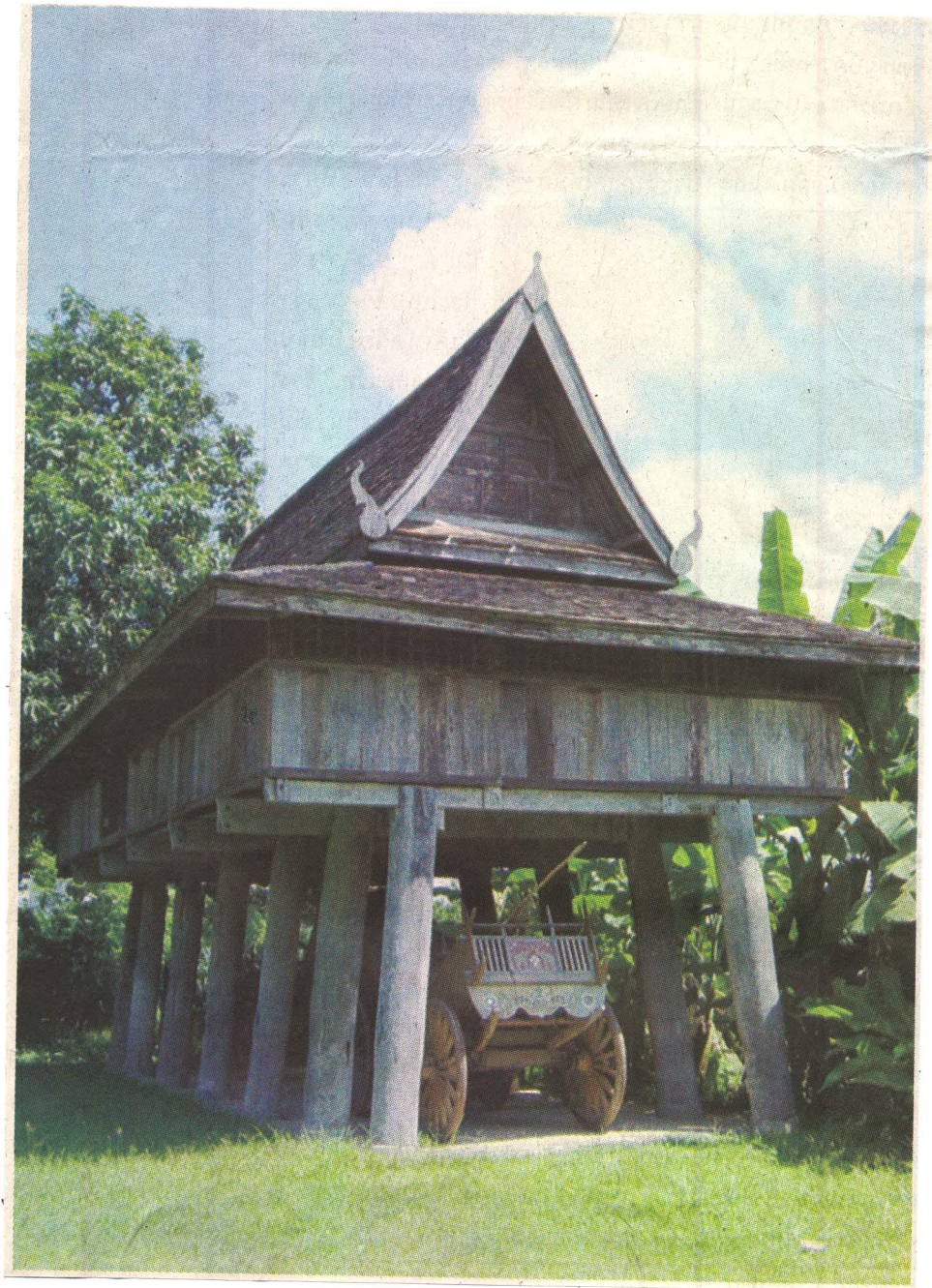
กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

00226

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

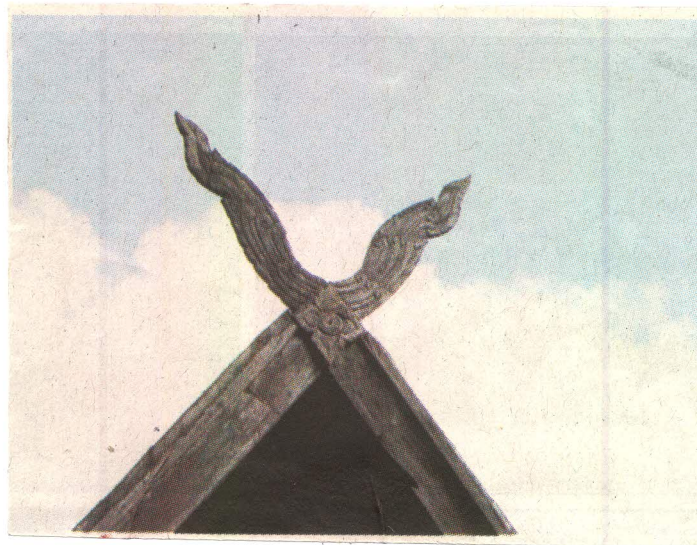
NORTH CLIPPING 2556/

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	26 มิ.ย. 2556	23	8117	5

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	26 มิ.ย. 2556	23	8117	5

การปลูกบ้านเรือนของคนสมัยโบราณ
จะคำนึงถึงความร่มเย็นเป็นสุข ความเป็น
สิริมงคลและมีโชคลาภแก่เจ้าของบ้าน ครอบครัว
ตลอดจนข้าทาสบริวารอย่างยืนยาวต่อไป จึงต้อง
มีคติความเชื่อเหล่านั้นเจือปนเป็นพิธีอยู่ด้วย
จนกลายเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมา
คติความเชื่อในการสร้างบ้านของชาว
ล้านนาที่สืบทอดปฏิบัติมาจากผู้เฒ่าผู้แก่ เมื่อ
เริ่มต้นจะสร้างเรือนจะต้องหาสถานที่ที่เหมาะสม
สำหรับปลูกบ้านให้ตรงตามตำราดูลักษณะที่ดิน
โดยดูถึงความสูงต่ำของระดับดินบริเวณปลูกสร้าง
รูปทรงที่ดิน ตลอดจนเนื้อที่ทั้งหมดรวมทั้ง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	26 มิ.ย. 2556	23	8117	5

สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

สำหรับชาวล้านนาจะปลูกเรือน จะต้องดูฤกษ์เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเชื่อกันว่า หากปลูกเรือนใน “มื่อจัน วันติ” คือฤกษ์ที่เหมาะสม แล้วผู้อาศัยย่อมมีความสุขความเจริญ นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการเข้าป่าไปหาไม้มาทำเสาเรือน อีกด้วย

ตามคติโบราณการเข้าป่าตัดไม้ทำเสาจะกำหนดช่วงเวลาที่เป็นมงคลเอาไว้ว่าควรจะตัดไม้ในเดือนใด เมื่อตัดแล้ว หากไม้ล้มไปในทิศใด ก็จะมีข้อความทำนายว่าควรจะนำมาทำเป็นเสาเรือนหรือไม่ และหากไม้ไปพาดกับต้นไม้อื่น จะไม่นำไม้นั้นมาสร้างเรือน

พิธีเสี่ยงทายในการตั้งบ้านใหม่ เพื่อหาบริเวณปลูกเรือนที่เป็นมงคล โดยวิธีเสี่ยงทายใช้ใบฝ้ายแบ่ง 8 ใบ ห่อของ 8 อย่าง จัดพานข้าวตอก ดอกไม้รูปเทียน นำไปยังสถานที่สร้างบ้าน แล้วเสี่ยงทายจับห่อสิ่งของ 1 ห่อ เมื่อทำพิธีในบริเวณนั้นได้ห่อที่ไม่ดีก็จะย้ายไปเสี่ยงทายในที่อื่น สิ่งของเสี่ยงทายนั้นเป็นของที่มีสัญลักษณ์ทั้งสิ้น และมีความหมายถึงการดำเนินชีวิตภายหลังจากเข้าไปอยู่ในเรือนที่ปลูกสร้างเสร็จแล้ว

นอกจากนี้ยังมีคติความเชื่อในเรื่องพิธีชุดหลุมเสาเรือน ว่าจะต้อง

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	26 มิ.ย. 2556	23	8117	5

ทำพิธีขอที่ดินกับพญานาคก่อนเพราะมีความเชื่อกันว่า พญานาคเป็นสัตว์
มีอิทธิฤทธิ์เป็นเจ้าของดิน จะอำนวยความสุขหรือภัยพิบัติให้มนุษย์ได้
ฉะนั้นก่อนที่จะทำการอันเป็นมงคลเกี่ยวกับการสร้างบ้านปลูกเรือน
จะต้องบูชาเซ่นสรวงผู้เป็นเจ้าของเสียก่อน ในพิธีปักเสื่อน จะทำกันตั้งแต่
เช้าตรู่ของวันที่จะลงมือปลูกบ้าน โดยสลาหรืออาจารย์จะเป็นผู้ทำพิธี
ขึ้นท้าวทั้งสี่เพื่อทำการสร้างบ้านลุล่วงไปด้วยดี นอกจากนั้นยังมีพิธีทำขวัญ
เสามงคลและพิธีฝังเสามงคล โดยจะให้คนที่มีชื่อ “แก้ว คำ เงิน ทอง มัน
แก่น” มาเป็นผู้ช่วยในการหามเสาและยกเสาหลุม เพื่อจะได้เป็นสิริมงคล
แก่เจ้าของบ้าน ก่อนที่จะหาใบเตา ใบหนุ่ย ใบต้น มารองทุกหลุม เพื่อ
เป็นคติในการจะช่วยค้ำจุนให้บ้านเรือนหลังนั้นมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป
คติทางเหนือถือว่า ถ้าสร้างบ้านที่สมบูรณ์แล้ว ในบริเวณบ้าน
จะต้องประกอบไปด้วย บ่อน้ำ ยุ้งข้าว (หลองข้าว) ครกกระเดื่องและครวไฟ
การแบ่งส่วนใช้สอยในบ้านไม่ว่าจะเป็นเรือนประเภทใด จะต้องมีส่วน
ประกอบที่สำคัญ อาทิ เติ่น ซึ่งเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ ฮ้านน้ำ จะอยู่มุม
ใกล้บันไดหรือใกล้ครัว ระเบียงทางเดิน ส่วนใหญ่มักจะเปิดโล่งตาม
แนวยาวขวางกับจั่วเรือนซึ่งทางเหนือจะถือเอาด้านที่มีจั่วเรือนเป็น
ด้านสำคัญ

จะเห็นได้ว่าคติความเชื่อในการสร้างเรือนของชาวล้านนานั้น
นอกจากจะบ่งบอกถึงความสวยงามด้านสถาปัตยกรรมที่มีเสน่ห์เฉพาะตัว
แล้ว ยังผสมผสานกับสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติรวมถึงสะท้อน
วิถีชีวิตของผู้คนที่อาศัยอยู่ในแต่ละท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกลมกลืน
อีกด้วย

เอกสารประกอบ

เอกวิทย์ ณ ถลาง “ภูมิปัญญาล้านนา” มูลนิธิภูมิปัญญา.
2544

“วิถีไทยในเรือนไทย” การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย.2544

จักรพงษ์ คำบุญเรือง
jakrapong@chiangmainews.co.th.